

บทที่ 5

สรุปผลงานวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับชม ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากรายการโทรทัศน์ ชีวิตที่พอเพียง: กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการเปิดรับชมของกลุ่มตัวอย่างในรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ของกลุ่มตัวอย่าง
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”

สำหรับแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสาร แนวคิดด้านบทบาทหน้าที่วิทยุโทรทัศน์ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน แนวคิดด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ทฤษฎีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP Theory) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมวิธี โดยในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบวัดผลเพียงครั้งเดียว (One-shot Descriptive Study) จากการสุ่มตัวอย่างจากประชากรไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยขั้นตอนแรกได้แบ่งเขตในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 50 เขต ออกเป็น 3 ระดับชั้น จากนั้นทำการคำนวณกาสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนในแต่ละกลุ่มเขต แล้วเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non Probability) แบบตรงตามชนิด (Typical Sampling) ตามบ้านเรือนในชุมชนกองทุนหมู่บ้าน ฯ ที่เป็นตัวแทนแต่ละกลุ่มเขต เป็นต้น เพื่อให้ได้จำนวนทั้งสิ้น 280 คน ตามที่กำหนด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งใช้ในการอธิบายลักษณะทาง

ประชากรศาสตร์ ความถี่ในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ ความรู้ และทัศนคติ ที่ได้จากการรับชมรายการโทรทัศน์ รวมถึงลักษณะพฤติกรรมภายหลังจากการรับชมรายการโทรทัศน์ ในส่วนของสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (Independence T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มตัวอย่าง ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนชุมชนละ 1 คน ในเขตชุมชนที่ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน โดยกลุ่มผู้นำชุมชนกองทุนหมู่บ้านที่เป็นชาวไทยพุทธ ที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คน และกลุ่มผู้นำชุมชนกองทุนหมู่บ้านที่เป็นชาวไทยอิสลามที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวนอีก 3 คน จากกระบวนการศึกษาวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำไปสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลทั่วไปของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ในสัดส่วนมากกว่าผู้ชาย เป็นชาวพุทธ ร้อยละ 64.3 ชาวมุสลิม ส่วนใหญ่ มีอายุ 46-60 ปี สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่วนใหญ่ มีการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา และ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ส่วนใหญ่ จะเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 5 ปี ขึ้นไป

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่วนใหญ่ รับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มา 1-3 เดือน โดยจะรับชมรายการ นาน ๆ ครั้ง (12 ครั้ง / ปี) ในแต่ละครั้งจะชมในเวลา 6-10 นาที เมื่อศึกษาในภาพรวม พบว่า มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในระดับปานกลาง

3. ข้อมูลวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังจากการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในภาพรวมแล้ว พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังจากการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางเกี่ยวกับแนวความคิดเศรษฐกิจ

พอเพียงและเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นคำตอบ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเกือบทั้งหมด มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านแบบเศรษฐกิจพอเพียง ก็เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ สร้างทุนสวัสดิการ สามารถดำเนินชีวิตอย่างพออยู่ พอกิน และสมาชิกกองทุน ฯ เกือบทั้งหมดด้วยกัน มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักความพอดี พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตนเอง และการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองทุนหมู่บ้านฯ คือ การส่งเสริมให้นำเงินจากกองทุนฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ในขณะที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ยังไม่ถูกต้องในเรื่อง เงินจากกองทุนหมู่บ้านฯเป็นเงินที่รัฐบาลให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเพื่อนำไปแจกชาวบ้าน และเมื่อสมาชิกได้เงินแล้ว ไม่จำเป็นต้องชำระคืน และส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจไม่ถูกต้อง ในเรื่อง กองทุนหมู่บ้านฯ เป็นการสร้างหนี้ให้ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นหนี้อยู่แล้วเป็นหนี้มากขึ้น

4. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ทัศนคติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในภาพรวมแล้ว มีทัศนคติที่ดีต่อเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีทัศนคติดีมาก ต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ทำให้สมาชิกกองทุนฯมองเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น และนำเงินไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมามีทัศนคติดีมาก คือ เรื่องการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงสามารถแก้ปัญหาค่าความยากจนได้ ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ เรื่องการที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ คือ การที่สมาชิกทุกคน ร่วมมือร่วมใจกัน รู้จักการเสียสละและแบ่งปันกัน ในขณะที่มีทัศนคติที่ไม่ดีในเรื่อง คนจนจริง ๆ ไม่มีโอกาสได้กู้เงินกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน

5. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมในระดับปานกลาง ภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า สิ่งที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติปฏิบัติบ่อยมาก คือ การให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการร่วมมือพัฒนาชุมชน รองลงมาที่มีการปฏิบัติบ่อยมากเช่นกัน คือ การได้เปลี่ยนแปลงตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง หรือนำหลักคำสอนของศาสนามาประยุกต์กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แต่ในขณะที่

การได้แบ่งที่ดินที่เพาะปลูกออกเป็นทีนา : พืชสวน / พืชไร่ : สระน้ำ : โรงเรือนที่อยู่อาศัย ตามที่ทางรายการ “ชีวิตที่พอเพียง” นำเสนอ เป็นสิ่งที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีการปฏิบัติน้อย

6. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายการ ในส่วนของข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายการ จะเป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” รวมถึงวันและเวลาที่นำเสนอรายการในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 รูปแบบรายการ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีความคิดเห็นต่อการนำเสนอรูปแบบรายการรูปแบบเดิม คือ รูปแบบสารคดี ซึ่งนำเสนอเรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติในชุมชนจนเกิดผลสำเร็จ โดยลักษณะของการดำเนินรายการ จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ช่วงแรก จะเป็นการสัมภาษณ์ประธานหรือผู้นำกลุ่มชุมชนต้นแบบ ช่วงที่ 2 นำเสนอโดยลงพื้นที่ไปดูกิจกรรมของชุมชนตัวอย่าง และช่วงสุดท้าย สรุปถึงปัจจัยของความสำเร็จในระดับชุมชนตัวอย่างรวมถึงเครือข่ายที่มีส่วนช่วยผลักดันชุมชนสู่ความสำเร็จ

6.2 เนื้อหารายการ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีความเห็นว่า เนื้อหารายการ จากเดิมเป็นรูปแบบเนื้อหาสาระเกี่ยวกับชุมชนและการปฏิบัติในชุมชนเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ควรปรับปรุงเนื้อหารายการ โดยนำเสนอทั้งเนื้อหาที่เป็นสาระและบันเทิง ซึ่งในรูปแบบบันเทิงจะเป็นรูปแบบละครสั้นแนวชาวบ้าน เพื่อความเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาไม่สูงนัก คืออยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และนอกจากนี้ เนื่องจากทางรายการนำเสนอแต่เนื้อหาของชุมชนในต่างจังหวัดมากเกินไป จึงขอแนะนำให้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองบ้างเพื่อจะนำไปเป็นแนวทางในการไปปฏิบัติกับชุมชนของตนเอง

6.3 วัน เวลา ออกอากาศที่เหมาะสม ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีความเห็นว่า วัน เวลา ออกอากาศเดิม คือ วันพุธ เวลา 16.05 – 16.30 น. ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างยังกลับไม่ถึงบ้าน ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานนอกบ้านไม่ได้รับชม ผู้ที่ได้รับชมส่วนมากจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งจะไม่ใช่ผู้นำครอบครัวในการตัดสินใจที่นำหลักการที่เสนอในรายการไปปฏิบัติตาม จึงเห็นว่า วัน เวลา ออกอากาศที่เหมาะสม คือ วันจันทร์ – ศุกร์ (วันใดวันหนึ่ง) ตั้งแต่เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป เนื่องจากเป็นเวลากลับถึงบ้านของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำครอบครัว

6.4 ความถี่ในการออกอากาศ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีความเห็นด้วยกับความถี่ในการออกอากาศ แบบเดิม โดยออกอากาศใน วันพุธ เวลา 16.05 – 16.30 น. ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 คือ ความถี่ในการออกอากาศ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง แต่จะออกอากาศในวันใดวันหนึ่งก็ได้ ภายใน วันจันทร์ – ศุกร์

6.5 สถานที่ออกอากาศ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีความเห็นด้วยกับสถานที่ออกอากาศเดิม คือ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เนื่องจากในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครสามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้จากทุกสถานีโทรทัศน์

6.6 ความยาวของเวลารายการที่เหมาะสม ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีความเห็นด้วยกับความยาวของเวลารายการแบบเดิม คือ ความยาวของเนื้อหารายการประมาณ 30 นาที เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ไม่วุ่นและยาวเกินไป และเนื้อหารายการที่มีความยาวประมาณ 30 นาทีนี้ทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถจดจำเนื้อหารายการได้ไม่ยาก

6.7 วิธีการรายการ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้ให้ความเห็นถึง วิธีการรายการหรือผู้ดำเนินรายการว่า จะเป็นผู้ใดก็ได้ แต่ควรจะมีที่น่าเชื่อถือ เพราะรายการนี้เป็นรายการที่มีสาระและเสนอเนื้อหาและแนวทางให้กลุ่มตัวอย่างนำไปปฏิบัติตาม

6.8 ผู้ร่วมรายการ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีความเห็นด้วยกับผู้ร่วมรายการหรือแขกรับเชิญในรายการ เนื่องจากในเนื้อหารายการแต่ละตอน ผู้ร่วมรายการหรือแขกรับเชิญ ก็จะเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในตอนนั้น ๆ

6.9 ความต้องการมีส่วนร่วมในรายการ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ไม่ได้มีความเห็นในเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในรายการเท่าใดนัก เพียงแต่แนะนำให้รายการนำเสนอเนื้อหาที่มีความใกล้เคียงกับชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง และเน้นในชุมชนเมืองให้มากขึ้น

6.10 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ไม่ได้มีความเห็นในเรื่องอื่น ๆ เพิ่มเติมเท่าใดนัก เพียงแต่เน้นถึงเนื้อหาในการนำเสนอรายการให้เน้นเรื่องชุมชนเมืองให้มากขึ้น และควรออกอากาศในเวลาเย็นตั้งแต่ 18.00 เป็นต้นไป

ส่วนที่ 2 ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน พบว่า

- เพศ ศาสนา และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ ศาสนา และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

- อายุ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของ อายุ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า แสดงว่า อายุที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี และผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีอายุ 36-45 ปี สำหรับอายุในกลุ่มอื่น มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกกองทุนฯ ในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี สำหรับผู้ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ในระยะเวลาอื่น มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน พบว่า

- เพศและศาสนา ที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ และศาสนาที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

- อายุ ระดับการศึกษา และ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของอายุ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุแตกต่างกัน อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่มีอายุ 46-60 ปี จะมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี

สำหรับอายุในกลุ่มอื่น มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของระดับการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ระดับมัธยมศึกษา และ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา สำหรับผู้ที่มีการศึกษาในระดับอื่น มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกันอย่างน้อย 2 กลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ในระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป สำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯในระยะเวลาอื่นมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน พบว่า

- เพศ อายุ ศาสนา และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของเพศ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของ อายุ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป จะเห็นด้วยเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่า ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี และผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะเห็นด้วยเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีอายุ 36-45 ปี สำหรับผู้ที่มีอายุในกลุ่มอื่น มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่ต่างกัน

ในส่วนศาสนา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ศาสนาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ 5 ปีขึ้นไป จะเห็นด้วยมากกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ไม่เกิน 5 ปี เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”

- ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน พบว่า

- เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของเพศ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของศาสนา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ศาสนาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของการศึกษาที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ ระดับอนุปริญญา จะปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า สำหรับผู้ที่มีการศึกษาในระดับอื่น มีการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชม

รายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่ต่างกัน 4.2 อายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกาปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีพฤติกรรมกาปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกาปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ 3 ปีขึ้นไป จะปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ไม่เกิน 3 ปี

- อายุ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมกาปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน พบว่า การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่มีการเปิดรับชมรายการในระดับต่ำ จะมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับปานกลางและระดับสูง สำหรับผู้ที่มีการเปิดรับชมรายการในระดับอื่นจะมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน พบว่า การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ มีทัศนคติต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีพฤติกรรมปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน พบว่า การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ มีพฤติกรรมปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับปานกลางจะปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่าผู้ที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์

“ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับต่ำ สำหรับผู้ที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับอื่น มีการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

สมมติฐานที่ 9 ทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในทิศทางเดียวกัน โดยมีความสัมพันธ์กันไม่มากนัก นั้นหมายถึง ยิ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากเท่าไรจะยิ่งทำให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มากขึ้นตามไปด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับชม ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ในการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากรายการโทรทัศน์ ชีวิตที่พอเพียง: กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พฤติกรรมในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุ 46-60 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาสูงสุดในระดับ มัธยมศึกษา และเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 5 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ รับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มา 1-3 เดือน หรือ นาน ๆ ครั้ง (12 ครั้ง / ปี) และในการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แต่ละครั้ง ส่วนใหญ่ รับชมรายการ ครั้งละประมาณ 6-10 นาที สำหรับในประเด็นดังกล่าว จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้นำชุมชนกองทุน ฯ พบว่า ในชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุ 46-60 ปี และมีอาชีพเป็นแม่บ้าน จึงมีกิจกรรมที่ต้องทำตลอดเวลา

เช่น ทำงานบ้าน ดูแลเด็ก ฯลฯ สิ่งที่สามารถกระทำควบคู่กันไปกับกิจกรรมเหล่านี้ได้ คือ การดูโทรทัศน์ สอดคล้องกับ Greenberg and Kumata, (1968)¹ ที่กล่าวถึงการเปิดรับข่าวสารระหว่างเพศชาย และเพศหญิงว่า เพศหญิงใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย เพราะว่าเพศหญิงมักมีเวลาอยู่บ้านมากกว่า และในขณะที่อยู่บ้านก็มักมีกิจกรรมที่ต้องทำตลอดเวลา เช่น ทำงานบ้าน หรือดูแลเด็ก สิ่งที่สามารถกระทำควบคู่กันไปกับกิจกรรมเหล่านี้ได้ คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเมื่อเปิดเครื่องรับแล้วก็ไม่จำเป็นต้องใส่ใจ หรือทำอะไรอีก

สำหรับการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ "ชีวิตที่พอเพียง" ของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนฯ ที่อยู่ในระดับปานกลาง – ระดับต่ำ เนื่องจากเวลาการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ "ชีวิตที่พอเพียง" อยู่ในเวลา 16.05 – 16.30 น. จึงทำให้กลุ่มสมาชิกกองทุนฯ ที่ทำงานนอกบ้านไม่สามารถรับชมรายการได้อย่างต่อเนื่อง เพราะยังไม่กลับจากที่ทำงาน

ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับปานกลางเกี่ยวกับแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องมากที่สุดในเรื่องวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฯ ในโดยการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ก็เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ สร้างทุนสวัสดิการ สามารถดำเนินชีวิตอย่างพออยู่ พอกิน จากการสังเกตการณ์ในพื้นที่และการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้นำชุมชนกองทุนฯ พบว่า ในเรื่องของความรู้เรื่องข้อมูลพื้นฐานทั่ว ๆ ไปของวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านฯ โดยการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการประชาสัมพันธ์มาบ้างแล้วในระดับหนึ่งแล้ว และยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐอีกด้วย ทำให้คนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอสมควร แต่เป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนฯ มีความเข้าใจไม่ถูกต้องในเรื่อง เงินจากกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นเงินที่รัฐบาลให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเพื่อนำไปแจกชาวบ้าน และเมื่อสมาชิกได้เงินแล้วไม่จำเป็นต้องชำระคืน และจากการสอบถามพูดคุยในภาคสนามของแต่ละชุมชน และการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้นำชุมชนกองทุนฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง

¹Greenberg and Kumata, 1968, อ้างถึงใน ยุบล เบญจรงค์กิจ, การวิเคราะห์ผู้รับสาร, น. 69.

สมาชิกกองทุนฯ เคยได้ยิน ข่าวลือที่พูดถึง เรื่องการกู้ยืมเงินหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เมื่อสมาชิกได้เงินแล้ว ไม่จำเป็นต้องชำระคืน กองทุนหมู่บ้านฯ เป็นการสร้างหนี้ให้ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นหนี้อยู่แล้วเป็นหนี้มากขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ควรมีการแก้ไขในการนำเสนอเนื้อหารายการเพื่อสร้างความเข้าใจต่อไป

จะเห็นได้ว่าในเรื่องความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฯ และความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ เรื่องการกู้ยืมเงินหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เมื่อสมาชิกได้เงินแล้ว ไม่จำเป็นต้องชำระคืน นี่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของการเสนอข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซิมบาร์โด และลิปเป (Zimbardo and Leippe)² ได้กล่าวว่า อิทธิพลของการเสนอข่าวสารบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคย (Repetition to Create Familiarity) อาจจะนำไปสู่พฤติกรรมได้ โดยเขากล่าวว่าการที่สารนั้น ๆ มีการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่าง ๆ ซ้ำกันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับการสื่อสารนั้นอันจะก่อให้เกิดความสนใจ การเข้าใจ และการยอมรับ แต่ทั้งนี้สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ การนำเสนอเนื้อหาของสารนั้น จะต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย

ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”

จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในภาพรวมแล้ว มีทัศนคติที่ดีต่อเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีทัศนคติดีต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ทำให้สมาชิกกองทุนฯมองเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น และนำเงินไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก การเผยแพร่พระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการทำให้ประชาชนหันมาสนใจ และทำความเข้าใจ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากขึ้น และจากการที่รัฐบาลปัจจุบัน ประกาศว่าจะพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง ” ซึ่งในปีมหามงคลนี้ ทั้งทางหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้ประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ทำให้กลุ่มสมาชิกกองทุน ฯ นั้นได้รับความรู้ กอปรกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนล้วนแล้วแต่ให้การสนับสนุนแนวคิด

²Zimbardo and Leippe, อ้างถึงใน อรรถวธ ปิณฑนิโอวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, น. 39.

เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อมีการตอกย้ำมากขึ้น ก็จะช่วย ทุ่นแรงและมีทัศนคติที่ดีในเรื่องนี้ และนอกจากนี้รายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ก็เป็นสื่อทางโทรทัศน์ สื่อที่มีอิทธิพลสูงต่อผู้ชมในปัจจุบัน โดยจากผลสำรวจความนิยมของการรับชมรายการโทรทัศน์ ประจำปี 2549³ โดย AGB Nielsen Media Research พบว่า มีจำนวนผู้รับชมสื่อโทรทัศน์ 38% ซึ่งมากกว่าสื่ออื่น ๆ ทุกประเภท เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุน ฯ ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีในเรื่อง คนจนจริง ๆ ไม่มีโอกาสได้กู้เงินกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน อาจเป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนหนึ่งมีการเปิดรับชมรายการ “ชีวิตที่พอเพียง ” และขณะเดียวกันก็มีการได้รับข้อมูลในหลาย ๆ ด้านจากสื่อต่าง ๆ ด้วย เช่น การบอกกล่าว ต่อ ๆ กัน ของคนที่กู้ยืมเงินไม่ได้ ว่า คนจนไม่มีโอกาสกู้ยืมเงินกองทุน จึงทำให้เกิดความรู้สึกไปในทางลบ ต่อเรื่อง การกู้ยืมเงิน ซึ่งตรงนี้ตรงกับแนวคิดของ ซิมบาโด และลิปเป (Zimbardo and Leippe)⁴ ได้กล่าวว่า อิทธิพลของการเสนอข่าวสารบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคย (Repetition to Create Familiarity) อาจจะนำไปสู่พฤติกรรมได้ โดยเขากล่าวว่าการที่สารนั้น ๆ มีการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่าง ๆ ซ้ำกันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับการสื่อสารนั้น อันจะก่อให้เกิดความสนใจ การเข้าใจ และการยอมรับ และเมื่อได้รับข่าวสารจนเกิดการยอมรับก็จะก่อให้เกิดทัศนคติกับเรื่องนั้น ๆ โดยแนวคิดของ ซิมบาโด และ อีบบีเซน (Zimbardo and Ebbesen, 1970)⁵ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของ ทัศนคติ ที่เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งไปทั้งที่ชอบ และไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทัศนคติ ที่ดีต่อสิ่ง นั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่า สิ่งใดไม่ดี ก็จะมี ทัศนคติ ที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น และ โรเจอร์ส (Rogers, 1978)⁶ ได้กล่าวถึง ทัศนคติ ว่า เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรม ในอนาคตได้ ทัศนคติ จึงเป็นเพียง ความพร้อม ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็น มิติของ การประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจาก การรับสาร

³“ความนิยมในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์,” AGB Nielsen Media Research (2549).

⁴Zimbardo and Leippe, อ้างถึงใน อรรพวรรณ ปิลาพันธ์โหวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, น. 52.

⁵Zimbardo and Ebbesen, Influencing Attitudes and Changing Behavior, pp. 7-8.

⁶Rogers, 1964, อ้างถึงใน สุรพงษ์ ไสยชนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, น. 122.

อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม ต่อไป ในฐานะรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” เป็นผู้ส่งสาร ดังนั้น ผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึง องค์ประกอบของเนื้อหาเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งไปยังผู้รับสาร ในเรื่อง รหัสสารหรือภาษา (Message Code) เนื้อหาสาร (Message Content) และการจัดลำดับสาร (Message Treatment) เป็นสำคัญเพื่อให้ผู้รับสารหรือผู้ชมรายการเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตรายการ

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมในระดับปานกลาง ภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า สิ่งที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติปฏิบัติบ่อยมาก คือ การให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการร่วมมือพัฒนาชุมชน รองลงมาที่มีการปฏิบัติบ่อยมากเช่นกัน คือ การได้เปลี่ยนแปลงตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง หรือนำหลักคำสอนของศาสนามาประยุกต์กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยจากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้นำกลุ่มชุมชนกองทุนฯ ในแต่ละกลุ่มจะมีการจัดประชุมขึ้นในชุมชนทุก ๆ เดือน เพื่อชี้แจงข่าวสารแก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในเนื้อหารายการ “ชีวิตที่พอเพียง” ได้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนด้วย ซึ่งในเรื่องของสิ่งสมข้อมูลโดยการจัดประชุมในทุก ๆ เดือน ถือว่าเป็นการสั่งสมความรู้ และประสบการณ์ของกลุ่มสมาชิกกองทุนฯ ทำให้เกิดยอมรับและการปฏิบัติตามมา และในเรื่องของคำสอนตามหลักศาสนา นั้น ๆ ถือว่าเป็นความเชื่อ ที่สั่งสมมานาน จนเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามเช่นกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับ สุรพงษ์ โสณะเสถียร⁷ ที่กล่าวถึง พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากการมีความรู้ และทัศนคติที่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันในการแปลความสารที่ตนเองได้รับจึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนฯ มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนน้อย ในการได้แบ่งที่ดินที่เพาะปลูกออกเป็นที่นา : พืชสวน / พืชไร่ : สระน้ำ : โรงเรือนที่อยู่อาศัย ตามที่ทางรายการ “ชีวิตที่พอเพียง” นำเสนอ จากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มชุมชนกองทุนฯ

⁷ สุรพงษ์ โสณะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, น. 123.

พบว่า การแบ่งที่ดินที่เพาะปลูกออกเป็นทีนา : พืชสวน / พืชไร่ : สระน้ำ : โรงเรือนที่อยู่อาศัย ตามที่ทางรายการ “ชีวิตที่พอเพียง” นำเสนอ ในชุมชนเมืองทั้งหมด จำนวน 9 ชุมชน มีพื้นที่จำกัด จึงไม่สามารถปฏิบัติตามได้ แต่ชุมชนชานเมืองอีก 3 ชุมชน คือเขตมีนบุรี และหนองจอก สามารถปฏิบัติตามได้เพราะพื้นที่ของชุมชนมีการทำเกษตรอยู่แล้ว และชาวบ้านที่มีอาชีพเกษตรกรรม

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า เพศ ศาสนา และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน จากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน และการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้นำชุมชนกองทุน ฯ พบว่า รายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ สมาชิกกองทุน ฯ และเนื้อหาในการนำเสนอก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน ฯ ทำให้กลุ่มสมาชิก ไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา และระดับการศึกษา อย่างไรก็ดีตาม ก็มีการเปิดรับไม่ต่างกัน เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและน่าสนใจของกลุ่มสมาชิกฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)⁸ ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยกลั่นกรอง 4 ขั้นตอน คือ การเลือกเปิดรับ การเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้และตีความหมาย และ การเลือกจดจำ ผู้รับสารจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง แต่สำหรับผลการวิจัยนี้ที่พบว่า การเปิดรับชมรายการของกลุ่มสมาชิกกองทุน ฯ มีการเปิดรับชมในระดับปานกลาง – ระดับต่ำนั้น เป็นเพราะเวลาในการออกอากาศ คือ 16.05 – 16.30 น. ซึ่งกลุ่มสมาชิกกองทุน ฯ บางส่วน ยังไม่กลับจากที่ทำงาน นอกจากนี้ สำหรับกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามในบางส่วน ช่วงเวลาดังกล่าวนี้อยู่ปฏิบัติพิธีละหมาดอยู่ จึงอาจจะเป็นเหตุผลให้การรับชมในช่วงเวลานี้น้อยกว่าที่ควร

แต่ในส่วนของ อายุและระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน ฯ ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน นั้น จากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน และการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้นำชุมชนกองทุน ฯ พบว่า อายุที่แตกต่างกัน ทำให้มีการเปิดรับชมต่างกัน โดยกลุ่มที่มีอายุ ตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไปมีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี และผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปมีการเปิดรับชม

⁸ Joseph T. Klapper, The Effects of Mass Communication, pp. 15-49.

รายการมากกว่า ผู้ที่มีอายุ 36-45 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไปนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้าน และคนชรา ที่อยู่บ้าน และมีกิจกรรมทำที่บ้าน ซึ่งอาจเป็นงานบ้าน หรือ เลี้ยงเด็ก ซึ่งสิ่งที่สามารถกระทำควบคู่กันไปกับกิจกรรมเหล่านี้ได้ คือ การดูโทรทัศน์ นั้นเอง และการเลือกดูรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” นี้ก็เนื่องจากเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและน่าสนใจสำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)⁹ ที่กล่าวไว้ถึง กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารและการรับรู้ของมนุษย์ ดังที่กล่าวในข้างต้นเช่นกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ เจดจินดา¹⁰ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษารายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาชุมชน ในโครงการ โคราช พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ชมมีอายุระหว่าง 46 – 60 ปี มีความคาดหวังสูงกว่าผู้ชมอายุระหว่าง 25 -36 ปี และ 36-45 ปี เหตุที่อธิบายได้คือ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุ 46-60 ปี และมีอาชีพเกษตรกรจำนวน 56 .09 % ซึ่งอาชีพของผู้ชมรายการมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังการใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาชุมชน

และผลการวิจัยในส่วนของ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับชมรายการแตกต่างกัน โดยผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี มีการเปิดรับชมรายการมากกว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลาเกิน 5 ปี จากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี ยังมีความสนใจในเรื่องของการบริหารจัดการกองทุนฯ เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)¹¹ ที่กล่าวไว้ถึง กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารและการรับรู้ของมนุษย์ ดังที่กล่าวในข้างต้น

แต่เป็นที่น่าสนใจในกรณีที่ ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่มีระยะเวลานานเกิน 5 ปี จะเริ่มมีความเบื่อหน่ายในการรับข้อมูลข่าวสารของกองทุนฯ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า การนำเสนอรายการมีส่วนในการนำเสนอในชุมชนต่างจังหวัดมากกว่าในชุมชนเมือง และเนื้อหาที่น่าสนใจในบางเรื่องที่ซ้ำแล้วซ้ำอีก ไม่มีประเด็นที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเกิด

⁹เรื่องเดียวกัน, น. 15-49.

¹⁰ประสิทธิ์ เจดจินดา, “การศึกษารายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาชุมชน ในโครงการโคราช พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง,” น. บทคัดย่อ.

¹¹Joseph T. Klapper, The Effects of Mass Communication, pp. 15-49.

ความรู้สึกน่าเบื่อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซิมบาร์โด และลิปเป (Zimbardo and Leippe)¹² กล่าวว่า อิทธิพลของการเสนอข่าวสารบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคย (Repetition to Create Familiarity) อาจนำไปสู่พฤติกรรมได้ โดยเขากล่าวว่าการที่สารนั้น ๆ มีการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่าง ๆ ซ้ำกันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับการสื่อสารนั้นอันจะก่อให้เกิดความสนใจ การเข้าใจ และการยอมรับ ซึ่งการเสนอสารซ้ำ ๆ ประมาณ 3 ครั้งอาจทำให้เกิดทัศนคติทางบวกได้ แต่ถ้านำเสนอเกินประมาณ 5 ครั้ง ผู้รับสารจะเกิดการอึดอัดตัวต่อสารนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเกิดความเบื่อหน่ายขึ้นมาได้

สมมติฐานที่ 2 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า เพศและศาสนา ที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า รายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ สมาชิกกองทุนฯ และเนื้อหาในการนำเสนอก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนฯ ทำให้กลุ่มสมาชิก ไม่ว่าจะเป็น เพศ และ ศาสนา อย่างไรก็ดีตาม มีการเปิดรับไม่ต่างกัน เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและน่าสนใจของกลุ่มสมาชิก จึงทำให้มีความรู้ที่ไม่แตกต่างกันตามมาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)¹³ ที่กล่าวไว้ถึง กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารและการรับรู้ของมนุษย์ ที่จะเลือกเปิดรับในสิ่งที่ตนเองสนใจ จึงทำให้เกิดเป็นความรู้ตามมาได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยในบางประเด็นของ ดวงหทัย วงษ์ราช (2542)¹⁴ ที่ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อมวลชนได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และนิตยสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติ เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

¹² Zimbardo and Leippe, อ้างถึงใน อรวรรณ ปิณฑณโธวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, น. 52.

¹³ Joseph T. Klapper, The Effects of Mass Communication, pp. 15-49.

¹⁴ ดวงหทัย วงษ์ราช, “การเปิดรับข่าวสารการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์,” น. 103 -108.

ในส่วนของ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ด้านของอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีอายุ 46- 60 ปี จะมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่า ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี ทั้งนี้จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 46- 60 ปี และจากการลงพื้นที่ พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้ที่มีอายุ 46- 60 ปี เป็นกลุ่มแม่บ้าน และคนชรา ที่อยู่บ้าน และมีกิจกรรมทำที่บ้าน ซึ่งอาจเป็นงานบ้าน หรือเลี้ยงเด็ก จึงมีกิจกรรมที่สามารถทำควบคู่ไปกับงานบ้านได้ก็คือ การดูโทรทัศน์ และจากการที่กลุ่มตัวอย่างนี้เลือกดูรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” อาจเป็นเพราะว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองเพราะเป็นสมาชิกกองทุนฯ ดังนั้นเมื่อมีการเปิดรับมาก จึงทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นตามมาด้วย

ด้านระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ จะมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ จะเป็นกลุ่มแม่บ้านหรือ คนชรา ที่ต้องทำงานหรือเลี้ยงเด็กอยู่กับบ้าน ซึ่งกลุ่มนี้จะมีการเปิดรับชมรายการมากกว่ากลุ่มอื่นอยู่แล้ว จึงทำให้ มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าตามไปด้วย

ในส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลาเกิน 5 ปี จากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี ยังมีความสนใจในเรื่องของการบริหารจัดการกองทุนฯ เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซิมบาร์โด และลิปเป (Zimbardo and Leippe)¹⁵ กล่าวว่า อิทธิพลของการเสนอซ้ำสลับบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคย (Repetition to Create Familiarity) อาจจะนำไปสู่พฤติกรรมได้ โดยการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่าง ๆ ซ้ำกันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับการสื่อสารนั้นอันจะก่อให้เกิดความสนใจ การเข้าใจ และการยอมรับ

¹⁵Zimbardo and Leippe, อ้างถึงใน อรรถกรณ ปิณฑน์โอวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, น. 52.

ซึ่งการเสนอสารซ้ำ ๆ ประมาณ 3 ครั้งอาจทำให้เกิดทัศนคติทางบวกได้ แต่ถ้านำเสนอเกินประมาณ 5 ครั้ง ผู้รับสารจะเกิดการอึดอัดตัวต่อสารนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเกิดความเบื่อหน่ายขึ้นมาได้

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุ ศาสนา และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่แตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

ในส่วนของผู้ชาย ผลการวิจัย พบว่า ผู้ชายมีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้หญิง จากการจากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน พบว่า ผู้นำหรือตัวแทนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุน คือ ผู้ชาย ซึ่งเป็นตัวแทนครอบครัวไปร่วมประชุมหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนฯ นอกจากนี้ผู้นำครอบครัวจะมีความสนใจในการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาชุมชนหรือบริหารจัดการกองทุนฯ เนื่องจากต้องเป็นตัวแทนครอบครัวในการไปสอนคนในครอบครัวต่อไป และจากการมีส่วนร่วม การเปิดรับข่าวสารนี้ จึงทำให้มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทอดด์ ฮันท์ และ เบรนท์ ดี รูเบน (Todd Hunt and Brent d. Ruben)¹⁶ ได้กล่าวถึงปัจจัยของผู้รับสารที่มีอิทธิพลต่อการกระบวนกรในการเลือกเปิดรับข่าวสาร ซึ่งส่งผลให้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติด้วย

ในส่วนของผู้หญิง ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่มีอายุ 46 ปี ขึ้นไป จะเห็นด้วยเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่า ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี และผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปจะเห็นด้วยเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่า ผู้ที่มีอายุ 36 -45 ปี ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มแม่บ้าน และคนชรา ที่อยู่บ้าน และมีกิจกรรมทำที่บ้าน ซึ่งอาจเป็นงานบ้าน หรือ เลี้ยงเด็ก ซึ่งสิ่งที่สามารถกระทำควบคู่กันไปกับกิจกรรมเหล่านี้ได้ คือ การดูโทรทัศน์ และจากการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ด้วย จึงสนใจที่จะเลือกชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น และยอมรับผลถึงทัศนคติที่ดีตามมาด้วยเช่นกัน

ในส่วนของผู้ที่นับถือศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่นับถือศาสนา

¹⁶Todd Hunt and Brent d. Ruben, Mass Comunicati: Producers and Consumer, pp. 50-52.

พุทธ จากการจากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน พบว่า ในความเป็นจริงแล้ว ทั้งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ นั้น มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังจากชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ใกล้เคียงกัน แต่ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังจากชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ เนื่องจาก ผลจาก ทัศนคติที่เกี่ยวกับด้านการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ในกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง มีพื้นที่จำกัด จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านนี้น้อย แต่กลุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้นับถือศาสนาอิสลาม อาศัยอยู่เขตชานเมือง ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับด้านการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะมีอาชีพทำการเกษตรและเป็นเจ้าของที่ดินทำกินเอง

ในส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนฯ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป มีทัศนคติที่ดี เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังจากชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปีซึ่งจากการจากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชน พบว่า เนื่องด้วยมีการเผยแพร่พระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการทำให้ประชาชนหันมาสนใจ และจากการที่รัฐบาลปัจจุบันประกาศว่าจะพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งในปีมหามงคลนี้ ทั้งทางหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ประชาสัมพันธ์และให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ทำให้กลุ่มสมาชิกกองทุน ฯ นั้น มีทัศนคติที่ดีในเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องที่คนส่วนมากยอมรับกัน จึงส่งผลให้ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไปเกิดการสั่งสมทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มากขึ้นตามระยะเวลาที่เป็นสมาชิก และนอกจากนี้ ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป ได้พบเห็นข่าวสาร ข้อมูลและการปฏิบัติในกลุ่มชุมชนแบบอย่าง เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงเกิดเป็นการสั่งสมประสบการณ์ขึ้นมา และเกิดทัศนคติที่ดีในเรื่องนี้ตามมาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ประภาเพ็ญ สุวรรณ¹⁷ ที่กล่าวถึงการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) และแหล่งที่ทำให้คนเกิด ทัศนคติ ที่สำคัญคือ ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific

¹⁷ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย,

Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิด ทศนคติ ต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิด ทศนคติ ต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เขาเคยมีประสบการณ์มาก่อน

ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญานูช ปัญจวงศ์ (2540)¹⁸ เช่นกันที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จังหวัดนราธิวาส พบว่า ผู้ที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ในส่วนของ ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีทศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากการสังเกตการณ์ในการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์สัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทศนคติที่ดีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน เนื่องด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ และในปีมหามงคลนี้ ทางหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ให้การสนับสนุนและประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้กลุ่มสมาชิกกองทุน ฯ นั้น มีทศนคติที่ดีในเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องที่คนส่วนมากยอมรับกัน

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน ฯ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แตกต่างกัน

¹⁸ปริญานูช ปัญจวงศ์, “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านรอบศูนย์ศึกษาพิกุลทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส,” น. บทคัดย่อ.

ในส่วนของเพศ ผลการวิจัย พบว่า เพศชายมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าเพศหญิง จากการจากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน พบว่า ผู้นำหรือตัวแทนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุน คือ เพศชาย ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว เพศชาย เป็นผู้นำหรือตัวแทนครอบครัวไปร่วมประชุมหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนฯ นอกจากนี้กลุ่มผู้นำครอบครัวจะมีความสนใจในการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาชุมชนหรือบริหารจัดการกองทุนฯ เนื่องจากต้องเป็นตัวแทนครอบครัวในการไปสอนคนในครอบครัวต่อไป และจากการมีส่วนร่วม การเปิดรับข่าวสารนี้ จึงทำให้มีทัศนคติที่ดี ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามมาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในบางประเด็น ของ ดวงหทัย วงษ์ราช (2542)¹⁹ ได้ศึกษา การเปิดรับข่าวสารการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ของเกษตรกรที่ต่างกัน ทำให้มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ต่างกัน

ในส่วนของศาสนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ จากการจากการสอบถามพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามแต่ละชุมชน พบว่า ในความเป็นจริงแล้ว ทั้งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ นั้น มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ใกล้เคียงกัน แต่ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ เนื่องมาจาก พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามในการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้นับถือศาสนาอิสลาม อาศัยอยู่เขตชานเมือง ทำให้สามารถปฏิบัติตนตามในการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะมีอาชีพทำการเกษตร และเป็นเจ้าของที่ดินทำกินเอง สำหรับในกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง มีพื้นที่จำกัด จึงไม่สามารถปฏิบัติตามในเรื่องนี้ได้

¹⁹ ดวงหทัย วงษ์ราช, “การเปิดรับข่าวสารการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์,” น. 103 -108.

ในส่วนของการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง ในชุมชนจะเป็นกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนฯ ซึ่งจะมีความสนใจในการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาชุมชนหรือบริหารจัดการกองทุนฯ และเป็นตัวแทนไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน จึงทำให้เมื่อได้รับข้อมูลมาก มีทัศนคติที่ดี จึงส่งผลถึงพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามมาด้วย กอปรกับผู้นำครอบครัวต้องเรียนรู้เพื่อไปสอนคนในครอบครัวต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในบางประเด็น ของ สุวธิดา ตรงดี (2547)²⁰ ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ในข่าวสารการเกษตร ทฤษฎีใหม่ของการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้ในการมีส่วนร่วมในโครงการ ฯ แตกต่างกัน

ในส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุน 3 ปีขึ้นไป จะมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มากกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนไม่เกิน 3 ปี ทั้งนี้จากการพูดคุยในการลงพื้นที่ในภาคสนามของแต่ละชุมชน พบว่า ในกลุ่มสมาชิกกองทุนฯ จะมีการจัดประชุมในชุมชน ทุก ๆ เดือน เพื่อบอกกล่าวข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์รายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ให้สมาชิกรับรู้อย่างต่อเนื่องด้วย ทำให้ผู้ที่เป็นสมาชิกในระยะเวลาที่นานกว่าจะได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่าและกอปรกับการติดตามรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” จึงทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและพฤติกรรมในการปฏิบัติตามมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร²¹ ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งกระบวนการก่อให้เกิดพฤติกรรมคือเมื่อผู้รับสารได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้น ก็จะไปมีผลทำให้เกิด ทัศนคติ และ

²⁰ สุวธิดา ตรงดี, “การเปิดรับข่าวสาร ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ในข่าวสารการเกษตร ทฤษฎีใหม่ของการเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี,” น. บทคัดย่อ.

²¹ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, น. 118.

ขั้นสุดท้าย คือการก่อให้เกิดการกระทำ และผลการศึกษาข้อค้นคล้อยกับแนวคิดของ ยุบล เบญจรงค์กิจ (2534)²² ที่กล่าวถึงแนวคิดด้านประชากรศาสตร์นี้ เป็นแนวคิดทฤษฎีที่มี หลักการของความเป็นเหตุผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจาก ภายนอกมากระตุ้น เป็นความเชื่อว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมได้วางเป็นแม่บทไว้ให้ กล่าวโดยสรุปคือ แนวความคิดด้านประชากรศาสตร์เชื่อในความคิดที่ว่า คนที่มีคุณสมบัติทาง ประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ผลการศึกษา ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาซ์ ปัญจวงศ์ (2540)²³ ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ ศึกษาการพัฒนาพิภูลทอง จังหวัดนราธิวาส การเปิดรับสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ความพึงพอใจที่ได้จากการ เปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ในส่วนของ อายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากการสังเกตการณ์ในการ เก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ เจาะลึกผู้นำชุมชน พบว่า ในกลุ่มสมาชิกกองทุนเมื่อได้เข้าร่วมทำ กิจกรรม ประชุมและดำเนินการต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งรับทราบข้อมูลจากการชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” แล้วนั้น สมาชิกทุกคนไม่ว่าจะอายุเท่าใด ก็มีแนวโน้มการปฏิบัติตนตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ไปในทิศทางเดียวกัน เพราะนั่นคือ หลักการปฏิบัติที่ได้รับกำหนดและการ ยอมรับจากกลุ่มคนส่วนมากในชุมชน

สมมติฐานที่ 5 การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีความรู้ เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีการเปิดรับชมรายการใน ระดับต่ำ มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่าการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่ พอเพียง” มากกว่าผู้ที่มีการเปิดรับชมรายการ ในระดับปานกลาง และสูง ซึ่งจากการ

²²ยุบล เบญจรงค์กิจ, การวิเคราะห์ผู้รับสาร, น. 65

²³ปริญญาซ์ ปัญจวงศ์, “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านรอบศูนย์ศึกษาพิภูลทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส,” น. บทคัดย่อ.

สังเกตการณ์ในการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชน พบว่า ในกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนครอบครัว จะเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าผู้อื่น เนื่องจาก ผู้นำหรือตัวแทนครอบครัว เป็นผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ในชุมชน จากการประชุม และการเข้าร่วม อบรม กิจกรรมต่าง ๆ จากชุมชน อย่างต่อเนื่องทุก ๆ เดือน แต่เนื่องจากกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนครอบครัว นี้ ทำงานนอกบ้าน จึงไม่สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะเวลาออกอากาศของรายการ คือ 16.05 -16.30 น. กลุ่มผู้นำหรือตัวแทนครอบครัว ยังไม่กลับจากที่ทำงาน ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้ ผู้ที่มีการเปิดรับชมรายการในระดับต่ำ คือ กลุ่มผู้นำหรือตัวแทนครอบครัว แต่กลับ มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ที่มีการเปิดรับชมรายการในระดับปานกลาง และสูง ซึ่งก็คือ กลุ่มแม่บ้านและคนชรา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาญ์ ปัญจวงศ์ (2540)²⁴ ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จังหวัดนราธิวาส พบว่า การเปิดรับสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

สมมติฐานที่ 6 การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีทัศนคติต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน จากการสังเกตการณ์ในการเก็บข้อมูลและจากผลการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า ไม่ว่าจะกลุ่มตัวอย่างจะมีการเปิดรับชมรายการมากหรือน้อย ในด้านทัศนคติที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ทำให้ประชาชนมีความสนใจ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ประชาสัมพันธ์และให้การสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ทำให้กลุ่มสมาชิกกองทุน ฯ นั้น มีทัศนคติที่ดีในเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องที่คนส่วนมากยอมรับกัน โดยสรุปในเรื่องขององค์ประกอบของทัศนคตินอกจากนี้ ก็มีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น อายุ การศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิกในกองทุนฯ สภาพแวดล้อมสังคม สภาพลักษณะทางภูมิศาสตร์ ฯลฯ

²⁴ เรื่องเดียวกัน, น. บทคัดย่อ.

สมมติฐานที่ 7 การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีพฤติกรรมปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ต่างกัน มีพฤติกรรมปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ผู้ที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับปานกลาง จะปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่าผู้ที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับต่ำ จากการสังเกตการณ์ในการเก็บข้อมูลและจากผลการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนฯ ที่มีการเปิดรับชมมากกว่าจะทำให้ มีการรับข้อมูลข่าวสารได้มากกว่า ซึ่งส่งผลให้ปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่าผู้ที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในระดับต่ำ ซึ่งในที่นี้ก็คือกลุ่มคนที่ทำงานนอกบ้านและไม่ได้เป็นผู้นำหรือตัวแทนครอบครัว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)²⁵ ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ขั้นตอน คือ การเลือกเปิดรับ การเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้และตีความหมาย และการเลือกจดจำ ซึ่งในกระบวนการจดจำ ผู้รับสารจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไป ถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งค้ำกับความคิดของตนเอง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาญ์ ปัญจวงศ์ (2540)²⁶ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จังหวัดนราธิวาส พบว่า การเปิดรับสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม และความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

²⁵ Joseph T. Klapper, *The Effect of Mass Communication*, pp. 19-25.

²⁶ ปริญญาญ์ ปัญจวงศ์, “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านรอบศูนย์ศึกษาพิกุลทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส,” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, น. บทคัดย่อ.

สมมติฐานที่ 8 ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและจากผลการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่นำเสนอส่วนใหญ่มักจะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับชุมชนในต่างจังหวัด ทำให้กลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนฯ ในชุมชนเมือง ถึงแม้ว่าเมื่อรับชมรายการแล้วจะได้รับความรู้ในเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการกองทุนก็ตาม แต่ทัศนคติที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กับความรู้ที่มีอยู่ อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนในต่างจังหวัด มีหลักการปฏิบัติที่แตกต่างกับชุมชนในเมือง เช่น หลักการปฏิบัติในการเกษตร ทำให้คนในชุมชนเมืองที่ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร ไม่สนใจกับความรู้ที่นำเสนอไม่ได้ เพราะไม่ได้เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับตนเอง ถึงแม้จะเห็นด้วยกับหลักการที่นำเสนอมาก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาร์ล แอตคิน (Charles K. Atkin)²⁷ กล่าวว่า การจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชน ขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน (Reward value) กับการลงทุนลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพัน (Liabilities) ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุนหรือการทำความเข้าใจแล้วบุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น แต่ถ้าผลตอบแทนได้น้อยกว่าบุคคลก็อาจเพิกเฉยต่อข่าวสารนั้น เป็นต้น และนอกจากนี้ ในการศึกษาช่องว่างของความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับปฏิบัติหรือ KAP-GAP ของ โรเจอร์ส (Rogers)²⁸ กล่าวว่า เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกต่อสิ่งเร้า หรือนวัตกรรมนั้นแล้ว ในขั้นตอนการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม แต่พฤติกรรมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไป ถ้าการยอมรับนั้น ๆ ไม่ตรงกับสิ่งที่เขาจะสามารถนำไปปฏิบัติได้

สมมติฐานที่ 9 ทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในทิศทางเดียวกัน โดยเมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แล้วพบว่าทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิด

²⁷Charles K. Atkin, Anticipated Communication and Mass Media information Seeking, p. 36.

²⁸Rogers, อ้างถึงใน อรรถพรณ ปิณฑนโธวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, น. 39.

เศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง สมาชิกกองทุน ที่มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายหลังชมรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ก็จะมีพฤติกรรม การปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามมาด้วย ผลการศึกษา นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร²⁹ กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของ บุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่าง กัน เนื่องมาจากการมีความรู้ และทัศนคติที่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันในการแปลความสารที่ ตนเองได้รับจึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล และ อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท³⁰ กล่าวว่า พฤติกรรมใด ๆ ของคนเราส่วนใหญ่ตามปกติมักเกิดจาก ทัศนคติของบุคคลนั้น ทัศนคติจึงเปรียบเสมือนกับเครื่องควบคุมการกระทำของบุคคล ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคน เราจำเป็นต้องศึกษาเรื่องทัศนคติอย่างลึกซึ้ง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงหทัย วงษ์ราช (2542)³¹ ได้ศึกษา การเปิดรับข่าวสารการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขต อำเภอแก้งลำเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าความรู้ และทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนว พระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ และงานวิจัยของ ปริญญาญ์ ปัญจวงศ์ (2540)³² ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ ศึกษาการพัฒนาพิภูลทอง จังหวัดนราธิวาส พบว่า การเปิดรับสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ความพึงพอใจที่ได้จาก การเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วน ร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

²⁹สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, น.118.

³⁰อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, น. 39.

³¹ดวงหทัย วงษ์ราช, “การเปิดรับข่าวสารการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งลำเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์”, น. 103 -108.

³²ปริญญาญ์ ปัญจวงศ์, “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านรอบศูนย์ศึกษาพิภูลทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส,” น. บทคัดย่อ.

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. จากการศึกษาในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับชม ความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรม ในการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง”: กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งมี ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ดังต่อไปนี้

- ด้านรูปแบบรายการ ควรมีการปรับปรุง รูปแบบรายการโดยเป็นสารคดีสอดแทรก บันเทิงมากกว่าสารคดีล้วน ๆ เพื่อเพิ่มความสนใจในรายการ

- ด้านเนื้อหารายการ ควรมีส่งเสริมความรู้ของกลุ่มสมาชิกกองทุนฯ ให้มากขึ้น ด้วยการตอกย้ำเนื้อหารายการในทุก ๆ ส่วนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับกลุ่มสมาชิกกองทุนฯ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับกลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ฯ ทั่วประเทศ เนื่องจากพบว่า กลุ่มสมาชิก กองทุนหมู่บ้านฯ ยังมีความเข้าใจที่ ผิด ๆ ในเนื้อหารายการบางประเด็น เช่น วัตถุประสงค์และ หลักการปฏิบัติในการกู้ยืมเงิน นอกจากนี้ควรนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายของแต่ละชุมชนทั้งใน ชุมชนเมืองและชุมชนต่างจังหวัด เพื่อเป็นแบบอย่างให้แต่ละชุมชนเลือกนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ในเนื้อหาที่มีความใกล้เคียงกับชุมชนของตน เพราะจากเดิมที่มีการนำเสนอในชุมชนทาง ต่างจังหวัด เสียส่วนมาก ก็ควรนำเสนอในเขตชุมชนเมืองให้มากขึ้นด้วย

- ด้านวันเวลาการออกอากาศ ควรมีปรับเปลี่ยนเวลาการออกอากาศจากเดิม คือ 16.05 - 16.30 น. เนื่องจากเป็นเวลาที่กลุ่มสมาชิกกองทุน ฯ ที่ทำงานนอกบ้าน ยังไม่กลับจากที่ ทำงาน เป็นต้น และควรออกอากาศตามข้อเสนอแนะ คือ ตั้งแต่ 18.00 น. เป็นต้นไป เพราะ สมาชิกที่ทำงาน กลับมาจากที่ทำงาน และกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามก็เสร็จพิธีการทำละหมาด เวลาดังกล่าวข้างต้นนี้จึงเป็นเวลาที่เหมาะสม

2. ในด้านทัศนคติของกลุ่มชาวบ้านที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการกองทุนฯ นั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ในสื่อที่หลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น สื่อวิทยุ สื่อ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มสมาชิกกองทุนฯ ให้มากขึ้น และเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับ กลุ่มสมาชิกกองทุนฯ ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านฯ ลงพื้นที่เพื่อพบปะ เยี่ยมเยียนกลุ่มสมาชิกกองทุนฯ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกกองทุนฯ อย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ชุมชน และมีการจัดประชุมผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ระดับ ตั้งแต่ ผู้นำระดับชุมชน ผู้นำระดับเขตหรือ อำเภอ ผู้นำระดับจังหวัด และผู้นำระดับภาค ฯลฯ โดย สอดแทรกเนื้อหารายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ร่วมในกิจกรรม ดังกล่าวข้างต้นด้วย

3. ในด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์รายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าถึง วัน – เวลา และเนื้อหา ที่จะนำเสนอในครั้งต่อไปให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้ชมจะได้มีการจัดเตรียมเวลาในการเปิดรับชมรายการในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด คือ ศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร จึงเห็นสมควรว่าให้มีการวิจัยเกี่ยวกับ การเปิดรับชม ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” เพิ่มเติมโดยให้กระจายในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งประเทศ และน่าจะมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม กับลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ที่เพิ่มจากเดิม อาทิ เช่น อาชีพ รายได้ รวมถึงการสำรวจสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ ให้ละเอียดมากขึ้น และศึกษาถึงแนวคิดของกลุ่มชาวบ้านในชุมชนกองทุนฯ นั้น อย่างละเอียดมากขึ้น โดยอาจจะเพิ่มจากการสัมภาษณ์เจาะลึก จากผู้นำชุมชน เป็นกลุ่มสมาชิกในชุมชนด้วย เพื่อที่จะสามารถนำมาเป็นเหตุผลในสรุปผลการศึกษาวิจัยและสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกันในด้าน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่าในการเก็บข้อมูล มีการกระจายกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธและกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามแตกต่างกัน โดยกลุ่มกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธ จะเก็บตัวอย่างมากกว่ากลุ่มกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามอยู่ 3 เท่า และในกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธจะมีการเก็บตัวอย่างเฉพาะในเขตชุมชนเมืองเพียงอย่างเดียว และกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลาม ก็จะมีการเก็บตัวอย่างเฉพาะในเขตชุมชนชานเมืองเพียงอย่างเดียว เช่นกัน ดังนั้นในการเก็บข้อมูล ครั้งต่อไป ควรมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างในด้านศาสนาและสภาพภูมิศาสตร์ เช่น ในพื้นที่ทำการเกษตร ในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน

3. ควรมีการทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับชม ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” กับกลุ่มชุมชนกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นระยะ ๆ เพื่อสามารถศึกษาความเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องและให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์สำหรับผู้ผลิตรายการ ในการจะนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาปรับปรุงการผลิตรายการให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้ชมได้มากขึ้น

4. การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการเปิดรับชม ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากรายการโทรทัศน์ “ชีวิตที่พอเพียง” ในภาพรวม ไม่ได้เน้นเนื้อหาด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเจาะลึกในเนื้อหาแต่ละ ประเด็นให้มากขึ้นในการนำเสนอแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อที่จะได้ทราบถึงรายละเอียดให้ชัดเจนมากขึ้น

